

ผู้พิพากษาอาวุโส "เสนาหลักหรือกาฝาก ของสถาบันศาลยุติธรรม"

โดย สมลักษณ์ จัดกระบวนพล
หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑๐๒๑๑

ผู้พิพากษาอาวุโส "เสนาหลักหรือกาฝาก
ของสถาบันศาลยุติธรรม" โดยสมลักษณ์
จัดกระบวนพล ผู้พิพากษาอาวุโส ศาลจังหวัด
นนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

"ผู้พิพากษาอาวุโส" มาจากรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
มาตรา ๓๓๔ (๒) ซึ่งบัญญัติให้ผู้พิพากษา
ศาลยุติธรรม ซึ่งมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ดำรง
ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสและพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๒ ได้บัญญัติให้มี
ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณา
พิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ในบทความนี้ผู้เขียน
ใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านเข้าใจว่า ผู้พิพากษาอาวุโส
ไม่เคยเกษียณอายุราชการ และแม้มีอำนาจ
ในการนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น
แต่ก็ไม่ใช่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและจาก
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
พ.ศ.๒๕๔๓ สรุปรูปบทบาทของผู้พิพากษาอาวุโส
ได้ว่าผู้พิพากษาอาวุโสไม่มีสิทธิรับเลือก
เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม และไม้อาจ
ถูกสั่งให้ไปช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งอื่น

นอกจากนั้นผู้พิพากษาอาวุโสไม่มีอำนาจเสนอ
ความเห็นในการเรียกคืน ส่วนวนหรือโอนส่วนวน
ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม
ผู้เขียนขอเน้นว่า ผู้พิพากษาอาวุโสไม่ใช่
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ดังนั้น ผู้พิพากษาอาวุโส
จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของอธิบดี
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และผู้พิพากษาหัวหน้า
ศาลเมื่อพิจารณาแนวคิดของสมาชิกสภาร่าง
รัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเจตนาที่จะให้ผู้พิพากษาที่มี
ประสบการณ์เป็นตุลาการด้วยระยะเวลายาวนาน
ได้มาช่วยดูแล แนะนำ ตลอดจนให้คำปรึกษาแก่
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งแม้จะมีความรู้ใน
ตัวบทกฎหมายดีแต่ขาดประสบการณ์การ
ปฏิบัติงานด้าน ตุลาการ อันจะส่งผลประโยชน์
สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรมแก่ปวงชนผู้มี
อรรถคดี ผู้เขียนเห็นว่า วัฒนธรรมของไทย
แตกต่างจากประเทศอื่น โดยเฉพาะความเคารพ
นับถือที่ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงมีต่อผู้บังคับบัญชา
จะเห็นได้ชัดว่า การที่กำหนดให้ผู้พิพากษา
อาวุโสซึ่งเคยเป็นผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชา แต่
ทางปฏิบัติในปัจจุบันการบริหารดูเหมือนว่าจะ
ให้ผู้พิพากษาอาวุโสอยู่ได้ บังคับบัญชาของ

นางสาวจุฬารัตน์ ยะปะนัน นิตกร
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย รวบรวม.

กระดกกฎหมายหน้ารัฐ

อธิบดีที่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาล และผู้พิพากษาหัวหน้าศาล กรณีนี้เป็นการขัดต่อหลักของการบริหารงาน บุคคล และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้าราชการพลเรือนทั่วๆ ไป คงไม่มีหน่วยงานใดให้อธิบดีหรือปลัดกระทรวงนั้นกลับมาเป็นข้าราชการระดับ ๓-๔ โดยให้ขึ้นต่ออธิบดีหรือปลัดกระทรวงเดียวกัน เมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ เปรียบได้ว่า "ห้ามงกฏ ท้ายมังกร" ขออธิบายว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทำหน้าที่คล้ายจะเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้พิพากษาอาวุโส เช่น เป็นผู้รายงานความดีความชอบ และกรณีลาป่วยลาพักผ่อน หรือการไปบรรยายกฎหมายสถาบันภายนอกอื่น จะต้องยื่นต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานพิเศษดูแล และผู้พิพากษาอาวุโส โดยขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา เพื่อให้เป็นที่ชัดเจนว่า ผู้พิพากษาอาวุโสไม่ใช่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และไม่ใช่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารศาลชั้นต้นสถานภาพของ ผู้พิพากษาอาวุโส เงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง กำหนดให้คงอยู่เท่าเดิมก่อนมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และได้ปรับขึ้นไปจนถึงชั้น ๕ เท่าประธานศาลฎีกาซึ่งเงินเดือนสูงกว่าอธิบดีศาลชั้นต้นและผู้พิพากษา หัวหน้าศาล เหตุไฉนจึงเป็นเช่นนั้นคือหลัง ๑ ตุลาคม ของทุกปี เมื่อมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส ก็ถูกงดสวัสดิการทั้งหมด เช่น รถประจำตำแหน่ง พนักงานขับรถ โทรศัพท์มือถือ ผู้เขียนขอชี้แจงว่าตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเป็นตำแหน่งพิเศษ ไม่ใช่ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ทั้งไม่เคยเกษียณอายุราชการ ไม่เคยถูกลดตำแหน่ง ไม่เคยถูกลงโทษ และได้ปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ

มาด้วยความก้าวหน้าเป็นลำดับ ผู้เขียนขอกล่าวถึงกรณีรถประจำตำแหน่ง คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมก็เพิ่งจะมาออกระเบียบให้ผู้พิพากษาอาวุโสมีรถประจำตำแหน่ง ตามระเบียบนี้ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ นอกจากนั้นสภาพแวดล้อม ห้องทำงาน การเตรียมสถานที่ไม่ได้ให้เกียรติสมศักดิ์ศรีกับตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส ซึ่งกำหนดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญจำได้ว่ามีการส่งเงินตามตัวผู้พิพากษาอาวุโสท่านละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อตกแต่งห้องทำงาน แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าไม่มีห้องให้ผู้พิพากษาอาวุโสนั่ง จึงต้องนำโต๊ะมาตั้งเรียงกันแบบนักเรียนนั่ง ผู้พิพากษาอาวุโสจึงคืนเงินไปเป็นจำนวนมาก หลายปีเข้าผู้บริหารศาลคิดว่าให้เงินผู้พิพากษาอาวุโสไปก็คืนมาทุกครั้ง แทนที่จะหาเหตุผลอย่างอื่นว่าเหตุใดจึงต้องรับคืนเงินเช่นนี้ อันเป็นเรื่องที่ดัดคิดแก้ไข กลับคิดว่าดีแล้ว ถ้าอย่างนั้นก็ลดเงินให้เป็นคนละ ๘๐,๐๐๐ บาท ก็พอจึงเห็นได้ว่า บางศาล โดยเฉพาะศาลปริมณฑล ผู้พิพากษาอาวุโสต้องนั่งรวมกันอยู่ในห้องแคบๆ แทบไม่มีทางเดินหายใจแทบจะรดกัน การไม่ได้รับการดูแลให้สมแก่ศักดิ์ศรีเช่นนี้น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญ ประการหนึ่งทำให้ผู้พิพากษาที่อายุใกล้ ๖๐ ปี แทนที่จะเลือกรับตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส กลับพากันไปสมัครเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ป.ป.ช. ตลอดจนจนหน่วยงานอิสระอื่นๆ ของรัฐถึงเวลาแล้วหรือยังที่ผู้บริหารศาลยุติธรรมควรตระหนักในเรื่องสวัสดิการต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว เพื่อผดุงเกียรติ ศักดิ์ศรีที่ท่านผู้พิพากษาอาวุโสได้ครองมาก่อนที่สำคัญ ท่านเหล่านี้ไม่ได้เกษียณอายุราชการแต่อย่างใดการสรุปบทความนี้ผู้เขียนอยากจะ

เสนอข้อคิดว่า บทบาทของผู้พิพากษาอาวุโสสมควรเป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ท่านเหล่านี้ได้สั่งสมประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีมายาวนาน ตำแหน่ง "ผู้พิพากษาอาวุโส" เป็นตำแหน่งพิเศษ กำหนดโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ ท่านเหล่านี้กลับไม่ได้รับการดูแลสมกับสถานภาพตุลาการที่ครองอยู่ ถึงเวลาหรือยังที่ผู้บริหารศาลยุติธรรม

ควรตระหนักในความสำคัญของผู้พิพากษาอาวุโส ทั้งที่ท่านเหล่านี้มีเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น ๕ คือ ประธานศาลฎีกาควรระลึกได้แล้วว่า "ผู้พิพากษาอาวุโส" ไม่ใช่ส่วนเกินของศาลยุติธรรม แต่เป็นเสาหลักสำคัญที่จะช่วยค้ำจุนและจรรโลงศาลยุติธรรมให้เป็นที่เลื่อมใส ศรัทธาแก่ประชาชนสืบต่อไป

